

Klavish sinfida o'quvchilarning kreativligini shakllantirish metodlari

Zarnigor Elshod qizi Ergasheva
NavDU

Annotatsiya: Klavish sinfida kreativlikni shakllantirish o'quvchilarning musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirish bilan bir qatorda, ularning umumiy ijodiy tafakkurini ham kengaytiradi. Improvizatsiya, kompozitsiya, musiqiy o'yinlar va jamoaviy mashg'ulotlar orqali o'quvchilar musiqani chuqur his qilishni, o'z g'oyalarni ifodalashni o'rganadilar. Bu metodlar orqali kelajakdagi bastakorlar va ijrochilar shakllanadi, ularning san'atga bo'lgan muhabbati yanada ortadi. Kreativlikni shakllantirish o'quvchilarni musiqa bilan ijodiy ishlashga, yangi g'oyalarni ilgari surishga va o'ziga xos ifoda usullarini topishga undaydi. Ushbu maqolada klavish sinfida kreativlikni shakllantirishning samarali metodlari yoritiladi. Ta'lim mazmunini yangilashning o'quvchilarning muhim kuchli tomonlariga va har bir talabaning hozirgi ehtiyojlariga tayanishni nazarda tutadi.

Kalit so'zlar: cholg'u ijrochiligi, ansambl, musiqa ta'limi, dars, o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlari, interfaol metodlar, milliy cholg'u ansambli

Methods of forming students' creativity in the keyboard class

Zarnigor Elshod qizi Ergasheva
NavDU

Abstract: Forming creativity in the keyboard class not only develops students' musical abilities, but also expands their general creative thinking. Through improvisation, composition, musical games and group exercises, students learn to deeply feel music, express their ideas. Through these methods, future composers and performers are formed, their love for art increases even more. The formation of creativity encourages students to work creatively with music, put forward new ideas and find unique ways of expression. This article discusses effective methods of forming creativity in the keyboard class.

Keywords: instrumental performance, ensemble, music education, lesson, students' creative abilities, interactive methods, national instrumental ensemble

Klavish sinfi darslari nafaqat texnik mahoratni rivojlantirish, balki o'quvchilarning kreativ fikrlash qobiliyatini oshirish uchun ham muhimdir.

Kreativlikni shakllantirish o'quvchilarni musiqa bilan ijodiy ishlashga, yangi g'oyalarni ilgari surishga va o'ziga xos ifoda usullarini topishga undaydi. Ushbu maqolada klavish sinfida kreativlikni shakllantirishning samarali metodlari yoritiladi.

1. Improvizatsiya metodlari Improvizatsiya - kreativlikni rivojlantirishning eng samarali yo'llaridan biri. O'quvchilarni improvizatsiya qilishga o'rgatish quyidagi bosqichlardan iborat bo'lishi mumkin:

- Erkin improvizatsiya - O'quvchilarga oldindan tayyorgarliksiz erkin ifoda qilish imkoniyati beriladi.

- Mavzuli improvizatsiya - Berilgan tonal yoki ritmik sxemaga mos holda ijod qilish.

- Shakllangan improvizatsiya - Musiqiy formalar asosida o'z ijodiy ifodalarini yaratish.

2. Kompozitsiya va aranjirovka darslari O'quvchilar o'z musiqiy asarlarini yaratish orqali kreativ fikrlashni rivojlantirishlari mumkin. Bu jarayonda:

- Oddiy melodiylar yaratish - O'quvchilar o'z kompozitsiyalarini bastalashga kirishadilar.

- Akkordlar va harmoniyalar ustida ishlash - O'quvchilarga akkordlarning emosional ta'siri tushuntiriladi.

- Aranjirovka qilish - Tayyor musiqiy parchalarni o'zgartirish orqali ijodiy tafakkurni rivojlantirish.

3. Musiqiy o'yinlar va kreativ mashqlar Musiqiy o'yinlar va mashqlar o'quvchilarning kreativ fikrlashini rivojlantirishda katta rol o'ynaydi. Quyidagi metodlar samarali bo'lishi mumkin:

- Ritmik improvizatsiya - O'quvchilar har xil ritmik naqshlar bilan ijod qilishadi.

- Musiqiy hikoya yaratish - O'quvchilarga ma'lum bir syujet asosida musiqa yaratish topshirig'i beriladi.

- Savol-javob musiqasi - O'qituvchi bir fraza chalib, o'quvchilar unga mos javob chalishadi.

Jamiyatning har qanday o'zgarishlarga ijodiy yondosha oladigan, mavjud muammolarni noaniq va sifatli hal eta oladigan insonlarga bo'lgan ehtiyojining ortib borishi jamiyat taraqqiyoti sur'atlarining tezlashishi va buning natijasida odamlarni tez o'zgaruvchan sharoitlarda hayotga tayyorlash zarurati bilan bog'liqdir. Jamiyatning ijodiy tashabbusga bo'lgan ehtiyoji qanchalik katta bo'lsa, shaxsning ijodiy qobiliyatlari mohiyatini, ularning namoyon bo'lish manbalarini, rag'batlarini, sharoitlarini o'rganish, maktab o'quvchilarida ularni shakllantirish muammolarini nazariy jihatdan ishlab chiqish zarurati shunchalik keskin bo'ladi.

Ta'lim mazmunini yangilashning asosiy tamoyillaridan biri uning shaxsiy yo'nalishi bo'lib, u o'quvchilarning muhim kuchli tomonlariga va har bir talabaning hozirgi ehtiyojlariga tayanishni nazarda tutadi. Shu munosabat bilan o'quvchilarning

ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga va ijodiy tajribani to'plashga asos bo'ladigan faoliyatni tashkil etish juda muhim bo'lib, ularsiz uzluksiz ta'limning keyingi bosqichlarida shaxsning o'zini o'zi anglashi samarasiz bo'ladi. YuNESKOning "Tinchlik uchun ta'lim" hujjatida ta'limning asosiy maqsadi bolaning iste'dodini rivojlantirish va ijodiy shaxsni shakllantirish ekanligi qayd etilgan. Shaxsiy rivojlanish maqsadiga e'tibor, fan bilimlari va ko'nikmalarini ularga erishish vositasi sifatida ko'rib chiqish Rossiya ta'limini modernizatsiya qilishda o'z aksini topdi umumiy ta'limning boshlang'ich bosqichida badiiy va tasviriy faoliyatni joriy etishni o'z ichiga oladi, bu bizga ushbu faoliyat turini har bir bolaning shaxsiyatini rivojlantirish uchun eng qulay sohalaridan biri sifatida tasniflash imkonini beradi.

4. Musiqa orqali ifodaviy tafakkurni rivojlantirish Musiqiy ifodani o'rgatish o'quvchilarning ichki his-tuyg'ularini asbob yordamida ifodalashga yordam beradi. Buning uchun quyidagilar tavsiya etiladi:

- Dinamika va artikulyatsiyani o'rganish - Har xil ifoda vositalaridan foydalanish orqali musiqani yanada boyitish.
- Hikoya bilan bog'liq chalish - O'quvchilar o'z ijrolarida ma'lum bir voqea yoki hissiyot aks ettirilishini tushunishlari kerak.
- Musiqiy asarlarni tahlil qilish - Berilgan asarlarni o'rganish va uning ifoda usullarini aniqlash orqali kreativlikni rivojlantirish.

5. Jamoaviy ijod va ansambl mashg'ulotlari Kollektiv ravishda ijod qilish o'quvchilarni o'z fikrlarini erkin ifodalashga va bir-biridan ilhom olishga yordam beradi. Bu borada:

- Duet va ansamblda chalish - O'zaro muloqot orqali yangi ijodiy g'oyalar paydo bo'ladi.
- Birgalikda bastalash - O'quvchilar jamoaviy ravishda yangi asar yaratadilar.
- Rol almashish - O'quvchilar turli partiyalarni chalib ko'rishadi va bu orqali ijodiy yondashuvni rivojlantiradilar.

Tadqiqotning nazariy ahamiyati:

- "Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy rivojlanishi" kontseptsiyasining pedagogik mazmuni. «san'at va tasviriy san'at darslarida» - boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'rganilayotgan badiiy hodisalarda shaxsiy ma'noga ega bo'lishining maqsadli tashkil etilgan jarayoni;

- boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda badiiy va tasviriy faoliyatning imkoniyatlari aniqlandi;

- milliy dekorativ-amaliy san'at va jahon badiiy madaniyati materiali asosida badiiy ta'limning uzviy tizimi sifatida tasviriy san'at va tasviriy san'at darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijodiy rivojlanish tajribasini rivojlantirishning maqsadga muvofiqligi nazariy jihatdan asoslab berilgan;

- o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini shakllantirish, ko'p madaniyatli va ko'p tilli shaxsni shakllantirishda milliy san'atning o'rni ochib beriladi;

Tadqiqotning amaliy ahamiyati quyidagilar bilan belgilanadi:

- tadqiqot materiallari talabalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish uchun baholash tizimi dasturlarini tayyorlashda foydalanilgan; Bundan tashqari, ular boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish va badiiy va tasviriy faoliyat jarayonida ularni osetinlarning milliy madaniyati bilan tanishtirish uchun muallifning o'quv qo'llanmalari uchun asos bo'lib xizmat qildi.

- badiiy va tasviriy faoliyat jarayonida o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish bo'yicha ishlab chiqilgan diagnostik testlar va uslubiy tavsiyalar boshlang'ich maktab o'quv jarayoniga juda mos keladi;

Tadqiqotda keltirilgan materiallardan: didaktik ishlanmalar sifatida pedagogika oliy o'quv yurtlarining "Boshlang'ich ta'lim pedagogikasi va metodikasi" yo'nalishi talabalari uchun maxsus kurslarda, ta'lim xodimlarining malakasini oshirish va qayta tayyorlash kurslari o'quv dasturlarida, qo'shimcha ta'lim tizimida, maktab va oilaviy ta'limning ommaviy amaliyotida foydalanish mumkin.

Xulosa qilib shuni aytish kerakki, klavish sinfida kreativlikni shakllantirish o'quvchilarning musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirish bilan bir qatorda, ularning umumiy ijodiy tafakkurini ham kengaytiradi. Improvizatsiya, kompozitsiya, musiqiy o'yinlar va jamoaviy mashg'ulotlar orqali o'quvchilar musiqani chuqur his qilishni, o'z g'oyalarini ifodalashni o'rganadilar. Bu metodlar orqali kelajakdagi bastakorlar va ijrochilar shakllanadi, ularning san'atga bo'lgan muhabbati yanada ortadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. СС Болта-Зода. Принципы и приложения музыкальной формы. Science and Education 5 (2), 432-438

2. СБ Саидий. Нестандартные психологические структуры и модуляция в педагогике. Science and Education 5 (2), 348-354

3. СС Болта-Зода. Обменное приёмы аккордов семейство субдоминанты и доминанты использование на фортепиано. Science and Education 5 (2), 439-444

4. СБ Саидий. Художественно-педагогическое общение как средство формирования музыкальной мотивации школьников. Science and Education 5 (2), 322-327

5. Саидий, Саид Болта-зода. Адаптивность детей к школе при посещении и непосещении дошкольного учреждения. Science and education 4 (5), 1105 - 1112

6. Ропиева, Дурдона Акмаль кизы, Саид Болтазода, Саидий. Технологии формирования и развития вокально-хорового навыка студентов через народные песни. Science and Education 4 (2), 1330-1336

7. СБ Саидий. Определения понятий диктанта в теории музыки. *Science and Education* 3 (12), 823-828
8. Саидий, Саид Болта-зода. Бекзод Турсун угли Алиев. Простые, сложные и смешанные размеры музыки при проведении уроков дирижирования, креативные методы обучения. *Science and Education* 3 (5), 1484-1492
9. Саидий, Саид Болта-зода. Мурадова, Махлиё Раджабовна, Эрназарова, Азиза Фахритдин кизи. Интерактивные методы обучения творчеству русских композиторов классе фортепиано в детской музыкальной школы. *Science and Education* 3 (4), 1605-1611
10. Саидий, Саид Болта-зода. Алиев, Бекзод Турсун угли. Простые, сложные и смешанные размеры музыки при проведении уроков дирижирования, креативные методы обучения. *Science and Education* 3 (5), 1484-1492
11. Саидий, Саид Болта-зода. Эрназарова, Азиза Фахритдин кизи. Интерактивная методика обучения жанрам, созданных на народные лады, учащимся музыкальных и художественных школ. *Science and Education scientific journal* 4 (ISSN 2181-0842), 1618
12. Саидий, Саид Болта-зода. Механизмы формирования культуры почитания человеческих ценностей у старшеклассников на основе фольклора в хоре. *Science and Education* 4 (2), 1386-1391
13. Саидий, Саид Болта-зода. Психологические характеристики музыкальных звуков. *Узбекистан* 2 (2), 76-82
14. Ибрагимов, Умид Собиржонович, Саид Болтазода, Саидий. Современные методы формирования техники исполнения студентов на занятиях. *Science and Education* 4 (2), 1234-1239
15. Ропиева, Дурдона Акмаль кизы, Саид Болтазода, Саидий. Технологии формирования и развития вокально-хорового навыка студентов через народные песни. *Science and Education* 4 (2), 1330-1336
16. Саидий, Саид Болта-Зода, Мурадова, Махлиё Раджабовна, Эрназарова, Азиза ... Интерактивные методы обучения творчеству русских композиторов классе фортепиано в детской музыкальной школы. *Science, and Education* 3 (4), 1605-1611
17. Саидий, Саид Болтазода. О некоторых простейших обобщениях приёмов и методов по музыке общеобразовательной школе. *Science and Education* 3 (8), 196-203
18. Саидий, Саид Болта-Зода, Салимова, Бахринисо Бахромжон кизи. Вариационный подход к построению однородной музыки, размышление идеального подхода к её решению. *Science and Education* 3 (8), 138-144

19. Саидий, Саид Болта-Зода, Рустамов, Азизбек Рустам ўғли. Выработка отдельных музыкальных способностей: ритмического и тембрового слуха. *Science and Education* 3 (8), 151-155
20. Саидий, Саид Болтазода. Сложный принцип формообразования в изоритмическом сложении музыки. *Science and Education* 3 (11), 962-969
21. Саид Болта-Зода, Саидий. Основные направления возбуждения мелкой моторики по направлению музыки. *Science and Education* 3 (10), 582-590
22. Саидий, Саид Болта-Зода. Песни, обработка народных песен и развития мастерства учащихся. *Science and education*. 3 (4), 1200-1205
23. Саидий, Саид Болта - зода. Об эффективном влиянии теории, в создании музыкального произведения. *Science and Education* 3 (12), 864 - 870
24. Саидий, Саид Болта-Зода, Ропиева, Дурдона Акмал кизи. Проблемы совершенствования управления музыкальной деятельностью дошкольного образовательного учреждения. *Science and Education* 3 (8), 183-188
25. Саид Болтазода, Саидий. Эффект образования музыки к системы общеобразовательной школы. *Science and Education* 3 (8), 224-230
26. Саид Болтазода, Саидий, Субхонов, Отабек Адилевич. Основы управления музыкального диктанта по сольфеджио. *Science and Education* 3 (3), 825-830
27. Саидий, Саид Болта-Зода. Обратный сдвиг гармоничный линии в многоголосных произведениях. *Science and Education* 3 (12), 871 -877
28. Саидий, Саид Болта-Зода. Повышение или понижение основных ступеней, знаки альтерации. *Science and Education* 3 (12), 878 - 884
29. Саидий, Саид Болта-Зода. Элементы абстрактной и абсолютной звучании музыкального звука. *Science and Education* 4 (1), 597-603
30. Саидий, Саид Болта-Зода. Теоретическое рассмотрение вероятности совпадения неаккордовых звуков в произведениях. *Science and Education* 4 (1), 556-562